

1750 (2022-2023) – Nr. 1
ingediend op 14 juni 2023 (2022-2023)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Arnout Coel, Loes Vandromme en Jan Laeremans

over het referentiekader voor internaatskwaliteit (RiK)

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Karolien Grosemans.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Karolien Grosemans, Kathleen Krekels, Annabel Tavernier;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Loes Vandromme, Hilâl Yalçın;
Jean-Jacques De Gucht, Gwendolyn Rutten;
Johan Danen, Elisabeth Meuleman;
Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Axel Ronse, Nadia Sminate, Kris Van Dijck, Katja Verheyen;
Leo Pieters, Els Sterckx, Sam Van Rooy;
Katrien Schryvers, Brecht Warnez;
Els Ampe, Tom Ongena;
Stijn Bex;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

INHOUD

I.	Uiteenzetting door de onderwijsinspectie	4
1.	Inleiding	4
2.	Voorgeschiedenis	4
3.	De rol van de onderwijsinspectie.....	5
4.	Ontwikkeling RiK in cocreatie met de stuurgroep	5
5.	Doelstellingen van het RiK	5
6.	Gehanteerde principes bij de ontwikkeling van het RiK	5
7.	Kwaliteitsverwachtingen RiK.....	6
8.	Kinderrechten expliciet in het RiK.....	6
9.	Impactmeting.....	6
II.	Bespreking	7
1.	Tussenkomen van de leden	7
1.1.	Jan Laeremans	7
1.2.	Loes Vandromme	7
1.3.	Kathleen Krekels	8
1.4.	Johan Danen	9
1.5.	Steve Vandenberghe	9
2.	Antwoorden van de onderwijsinspectie	10
3.	Replieken van de leden en bijkomende antwoorden.....	12
	Gebruikte afkortingen	14
	Bijlagen: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

Op 31 mei 2023 organiseerde de Commissie voor Onderwijs een gedachtewisseling met de onderwijsinspectie over het Referentiekader voor Internaatkwaliteit. De delegatie van de onderwijsinspectie bestond uit: Lieven Viaene, inspecteur-generaal, Véronique Biltereyst, inspecteur Basisonderwijs, Lies Hardeman, inspecteur Secundair Onderwijs, en Bart Maes, coördinerend inspecteur.

Deze gedachtewisseling kaderde in de voorbereiding van de bespreking van het ontwerp van decreet over de onderwijsinternaten (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1701/1).

Het Referentiekader voor Internaatkwaliteit, de bijlage bij het Referentiekader en de impactmeting zijn terug te vinden als elektronische bijlage op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Uiteenzetting door de onderwijsinspectie

1. Inleiding

Lieven Viaene overloopt kort de voorgeschiedenis. Voor de onderwijsinspectie begon het verhaal over de referentiekaders in 2015. Het werd een heel succesvol traject van cocreatie, waarbij men met veel actoren nadacht over wat kwaliteit betekent voor het onderwijs, de CLB-werking, de NAFT, de ondersteuningsnetwerken en de internaten.

De inspectie heeft in de internaten van oudsher de beperkte opdracht van een vijfjaarlijks toezicht op bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne. Men wilde deze opdracht breder bekijken. De idee was om de internaten uit de marge te halen.

Lieven Viaene zegt trots te zijn dat hij het referentiekader kan voorstellen samen met Véronique Biltereyst en Lies Hardeman, de twee mensen die daar samen met vele anderen met hart en ziel aan hebben gewerkt vanuit een sterk geloof in wat goed is voor kinderen in internaten.

2. Voorgeschiedenis

Véronique Biltereyst begint met een overzicht van de voorgeschiedenis van het RiK. In het voorjaar van 2018 is de ontwikkeling van het RiK gestart en in het najaar werd het in het veld en bij de internaten bekendgemaakt. In het voorjaar van 2019 heeft de onderwijsinspectie een aantal verkennende bezoeken aan de internaten gebracht om de pedagogische werking van de internaten te leren kennen en om af te toetsen of de 23 kwaliteitsverwachtingen die in het RiK zijn opgenomen, geplaatst kunnen worden in de dagelijkse internaatwerking. Over de kwaliteitsverwachtingen is men in dialoog gegaan met de partners in de internaten. In de resultaten van de verkennende bezoeken heeft de inspectie een aantal aanbevelingen voor het beleid opgenomen. Ze vormden ook een insteek om nadien het toezichtskader te ontwikkelen.

In het najaar van 2020 heeft minister Ben Weyts de conceptnota 'Onderwijsinternaten, een plaats binnen de samenleving' geschreven, waarover de Vlor een advies heeft gegeven. In het voorjaar van 2021 vormden beide nota's samen met de verkennende bezoeken het uitgangspunt om van het referentiekader een toezichtskader te maken. De onderwijsinspectie heeft daar een aantal scenario's aan verbonden en een aantal methodieken voor uitgewerkt zodat het bruikbaar wordt voor de doorlichting van de onderwijsinternaten.

In het voorjaar van 2022 heeft de inspectie een aantal try-outs gedaan in de internaten, met als doel na te gaan of het TiK en de 'scenario's en de methodieken

die men had ontwikkeld, toepasbaar zijn en of men daarmee een correct beeld kan krijgen van de werking in een internaat.

In het najaar van 2022 heeft de inspectie een impactmeting gedaan. Tot slot staat in de zomer van 2023 een nieuw ontwerp van decreet over onderwijsinternaten ter goedkeuring op de agenda.

3. De rol van de onderwijsinspectie

Tot nu toe was de rol van de inspectie heel sterk afgelijnd en beperkt tot de controle van bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne, schetst de spreker. De inspectie werd in drie rondes uitgevoerd: in 2010, 2015 en 2022. Daarnaast was de onderwijsinspectie ook de penhouder bij de ontwikkeling van het RiK in cocreatie met verschillende partners en vervolgens bij de uitwerking van de impactmeting van het RiK. Met het nieuwe ontwerp van decreet zal de rol van de onderwijsinspectie in de toekomst enigszins veranderen en wordt ze verantwoordelijk voor het toezicht op de kwaliteit van de internaten. Ook de erkenning van internaten zal een gewijzigde invulling krijgen en men zal op basis van het RiK de internaten kunnen doorlichten om de kwaliteitscontrole ervan op te volgen.

4. Ontwikkeling RiK in cocreatie met de stuurgroep

Véronique Biltereyst belicht vervolgens de ontwikkeling van het RiK in cocreatie met verschillende partners. Er werden verschillende rondetafelgesprekken georganiseerd om bij de verschillende stakeholders af te toetsen wat voor hen een kwaliteitsvol internaat is en hoe zich dat in de praktijk vertaalt. De stakeholders waren de beheerders van de internaten, de bestuurders, de internaatmedewerkers, de onderwijskoepels, de ouderverenigingen, de middenveldorganisaties, de Vlaamse Scholierenkoepel en het Kinderrechtencommissariaat.

Door samenwerken en afstemmen probeerde men een draagvlak te creëren bij de onderwijsinternaten om tot verandering te komen, aldus Véronique Biltereyst. Het RiK vormde een kans om hun noden kenbaar te maken, om gehoord te worden en uit de schaduw te treden. De onderwijsinternaten waren enthousiast over het perspectief dat zij kregen, namelijk dat ze meer op de voorgrond kunnen treden en meer zichtbaar worden in het onderwijslandschap.

5. Doelstellingen van het RiK

De spreker overloopt de doelstellingen die men heeft vooropgesteld bij de ontwikkeling van het RiK. Men wilde graag de verwachtingen van de stakeholders vatten. Daarbij wilde men de kinderrechten een uitdrukkelijke plaats geven. Op het moment dat het RiK ontwikkeld werd, werd alleen het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind als basis voor de werking in een internaat gebruikt. Andere regelgeving, met uitzondering van die over bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne, was er niet. De kinderrechten hebben een heel belangrijke plaats gekregen bij de ontwikkeling en in het geheel van het RiK. Een ander doel was de totaliteit van de werking in een internaat te vatten in het RiK en een toetssteen te hebben voor een kwaliteitsvolle internaatwerking. Een laatste doel was om het RiK in een begrijpelijke taal te formuleren, namelijk zoveel mogelijk de taal die gehanteerd wordt in de onderwijsinternaten zelf, om de herkenbaarheid in het veld zo groot mogelijk te maken.

6. Gehanteerde principes bij de ontwikkeling van het RiK

Véronique Biltereyst verduidelijkt de principes. Men probeerde te voldoen aan de maatschappelijke verwachtingen die werden afgetoetst tijdens de verschillende rondetafelgesprekken met de stakeholders. Men probeerde het RiK te maken naar

analogie met alle andere referentiekaders die de onderwijsinspectie heeft ontwikkeld, met de bedoeling om de herkenbaarheid in het onderwijsveld zo groot mogelijk te maken. Daarnaast heeft men geprobeerd om de kwaliteit van de onderwijsinternaten zo goed mogelijk te vatten zodat het RiK afgestemd is op de heel specifieke werking van de internaten. Een volgend principe was de afstemming van het RiK op de beleidsontwikkeling en de regelgeving. De inspectie heeft ook geprobeerd om het referentiekader te onderbouwen vanuit de literatuur.

7. Kwaliteitsverwachtingen RiK

Lies Hardeman verwijst naar de 23 kwaliteitsverwachtingen van het RiK met op een centrale plaats de interne. Daarnaast zijn de context en de input van de interne essentieel om een internaatwerking op af te stemmen. Dat maakt dat men Vlaanderen breed een grote diversiteit aan unieke internaten heeft. Verder bevat het RiK de resultaten en effecten die men wil realiseren en een deel over de ontwikkeling van de interne, met alle factoren die een impact hebben op de dagelijkse werking en hoe die de ontwikkeling van de interne bevorderen. Een laatste deel gaat over beleid en kwaliteitsontwikkeling, waarbij onder meer personeelsbeleid en professionalisering, woonbaarheid, veiligheid en hygiëne en materieel en financieel beleid een plaats krijgen.

Lies Hardeman zoomt in op het voorbeeld van de vijfde kwaliteitsverwachting om aan te tonen dat elke kwaliteitsverwachting een onderbouwing kent uit het kwaliteitsbeeld. Het beeld bevat de elementen die cruciaal zijn om de kwaliteitsverwachting te realiseren. Het is dus handig om beide samen te lezen omdat het kwaliteitsbeeld veel meer toelichting geeft over de verwachting op zich.

8. Kinderrechten expliciet in het RiK

Kinderrechten hebben een expliciete plaats gekregen in het RiK, aldus *Lies Hardeman*. Ze hebben een plaats bij de resultaten en de effecten als kwaliteitsverwachting op zich. Daarnaast is er een selectie van kinderrechten gekoppeld aan verschillende andere plaatsen in het RiK. Alle koppelingen zijn terug te vinden in de bijlagen van het RiK. Het gaat bijvoorbeeld over het recht op privacy, participatie en het belang van het kind en onderwijs.

9. Impactmeting

De spreker gaat over naar de impactmeting die in het najaar van 2020 werd uitgevoerd door de onderwijsinspectie. Het boeiende traject van de onderwijsinternaten was een uniek moment om te polsen wat het kader betekent voor het veld, zonder dat de inspectie al aan het doorlichten was. Voor de impactmeting werd samen met de klankbordgroep, namelijk de onderwijsverstrekkers en de onderwijsinspectie, een bevraging gelanceerd. Een eerste interpretatie daarvan werd in de klankbordgroep opgesteld. Het waren boeiende gesprekken maar er waren ook nog heel veel vragen. Die vragen kregen een plaats in de focusgroep die werd georganiseerd samen met de klankbordgroep. Daar heeft men samen met internaatmedewerkers, beheerders en bestuurders naar de resultaten gekeken en geprobeerd om duidelijkheid te krijgen en een aantal dingen helder te stellen. De uitkomst van die gesprekken samen met de resultaten kan men lezen in de impactmeting, en zijn terug te vinden op de website van de onderwijsinspectie.

Lies Hardeman overloopt de doelen van de impactmeting: de impact van het RiK op de internaten nagaan wegens de unieke positie op dat moment, nagaan of het RiK voldoet aan de doelstellingen, onder andere een begrijpelijke taal, en de professionaliseringsnaden in kaart brengen. De resultaten staan in het rapport. De spreker brengt er vier onder de aandacht. Het RiK heeft een positieve dynamiek op gang gebracht in het veld, wat de onderwijsinspectie blij en dankbaar stemt.

Dat is onder meer te merken aan het grote aantal respondenten en het feit dat op dat moment al een groot aantal internaten met het RiK aan de slag was gegaan. Men merkt daarnaast dat het RiK richtinggevend is voor de praktijk: de internaten geven aan dat ze aan de hand van het RiK een beter zicht krijgen op hun sterktes en groeikansen, dat het een instrument tot reflectie kan zijn en dat het RiK ondersteunend is voor de ontwikkeling van de kwaliteit van de werking. Vervolgens komen uit de impactmeting heel wat elementen die de professionaliseringsnoden duidelijker in kaart brengen. Ondertussen heeft de Vlaamse Regering daartoe de nodige budgetten vrijgemaakt, wat erg geapprecieerd wordt. Tot slot wijst de spreker op de nood aan een duidelijk regelgevend kader.

Lies Hardeman besluit dat er heel veel op stapel staat en is erg benieuwd naar de beslissing die het parlement zal nemen.

II. Bespreking

1. Tussenkomsten van de leden

1.1. Jan Laeremans

Jan Laeremans vraagt of de onderwijsinspectie voor deze bijkomende opdracht extra personeel heeft gekregen of gevraagd. Heeft de onderwijsinspectie bij de bezoeken aan internaten de indruk dat kleine internaten, met minder dan 65 internen, niet voldeden?

De spreker verwijst naar pagina 119 van de Onderwijsspiegel 2023, waar staat: "Uit de gesprekken met beheerders en internaatmedewerkers in de focusgroepen komt nadrukkelijk naar voren dat het RiK zoals het nu wordt voorgesteld, een concrete vertaalslag naar de dagelijkse praktijk mist." Daarover heeft hij niets gehoord in de uiteenzetting. Hij wil dat graag verduidelijkt zien, als het kan met concrete voorbeelden.

Tot slot vraagt Jan Laeremans verduidelijking bij de stelling dat de implementatie een regelgevend kader vraagt. Wat ontbreekt er nog in het toekomstige decreet? Welk soort regelgevend kader heeft men nog nodig?

1.2. Loes Vandromme

Het viel *Loes Vandromme* op dat er bij de vertegenwoordigers van de onderwijsinternaten die op de hoorzitting (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1701/3) aanwezig waren een grote tevredenheid is over de try-outbezoeken van de onderwijsinspectie aan de internaten. Men vond het leerrijk en interessant.

Op de website van Katholiek Onderwijs Vlaanderen wordt gewezen op het feit dat de kwaliteitsverwachtingen uit de eerste rubriek een resultaats- en effectenverbin-tenis zouden hebben en de andere rubrieken een inspanningsverplichting. Loes Vandromme vraagt of dat correct is. Als dat zo is, wat zijn dan de consequenties, ook ten aanzien van het TiK? Wat houdt dat dan precies in?

De spreker komt tot het participatief proces om te komen tot het RiK. Hoe is het participatief traject na de impactmeting verlopen? Heeft men nog bepaalde zaken aangepakt? Kan de inspectie daar extra toelichting over geven?

Loes Vandromme is heel tevreden dat de onderwijsinspectie expliciet stilstaat bij de kinderrechten. Door haar bezoeken aan de sector leerde ze zelf dat kinderrechten voor heel veel opvoeders het kader vormen waar ze zich aan houden. Het recht op onderwijs staat voor heel wat leerlingen onder druk. Hoe kunnen volgens de

onderwijsinspectie de onderwijsinternaten een antwoord vinden op dat recht op onderwijs? Soms wordt verwezen naar kinderen met specifieke problematieken die in een internaat aanwezig zijn en die op die manier het recht op onderwijs gegarandeerd zien. Ze hoopt dat de onderwijsinspectie ook vanuit die invalshoek vertrekt.

Loes Vandromme vraagt of er afstemming is geweest met het agentschap Op-groeien over het RiK binnen het participatief project.

In het ontwerp van decreet wordt ingegaan op de grote nood aan professionalisering. In de impactmeting staat dat er een nulmeting zou moeten gebeuren die de beginsituatie van de internaten in kaart brengt en waar het RiK de verbindende factor kan zijn. Loes Vandromme vraagt of er voldoende aandacht is geweest voor de nulmeting. Is die gebeurd? Loopt ze nog?

Welke uitdagingen ziet de onderwijsinspectie voor de internaten? Het is het aanvoelen van Loes Vandromme dat men de internaten tijd moet geven om wat nu op tafel ligt gefaseerd te implementeren. Ze voelt veel gretigheid in het veld om ermee aan de slag te gaan maar men vraagt wat geduld om de dingen aan te pakken. Hoe gaat de onderwijsinspectie daarmee om? Zal er een gedifferentieerde doorlichting plaatsvinden? Hoe zal men beslissen welk internaat eerst aan de beurt komt?

De inspecteurs hebben de kans gehad om uit de schaduw te treden met betrekking tot de inspectie van de internaten. Loes Vandromme vraagt of er voor hen opleidingen of professionaliseringstrajecten zijn geweest. Hoe zijn de inspecteurs daarop voorbereid? Hoe pakt men dat in de toekomst aan? Is men daar voldoende voor toegerust? Zijn er in de toekomst nog interne opleidingen gepland?

1.3. Kathleen Krekels

Kathleen Krekels zegt dat 89 procent van de internaten vertrouwd is met het RiK en dat er nood is aan een regelgevend kader. Ze is het eens met Loes Vandromme dat de internaten op een positieve manier bezig zijn met het RiK. Het helpt hen om anders te kijken naar hun werking en hun beleid. Ze krijgen kapstokken om bepaalde zaken aan op te hangen. Het brengt wel werk met zich mee, maar het is nuttig werk.

De 23 kwaliteitsverwachtingen lijken volgens Kathleen Krekels vanzelfsprekend en logisch maar de uitvoering ervan is niet altijd evident. Ze wil de verwachtingen afzetten tegen het ontwerp van decreet. De financiering in het ontwerp van decreet is gebaseerd op omkadering en de rationalisatienorm. Er komt een minimum van 65 internen. De kleinere internaten reageren daartegen. De spreker vraagt of er verschillen zitten in de antwoorden van de kleine en de grote internaten. Kan men bijvoorbeeld zeggen dat het voor kleinere internaten moeilijker was om de rationalisatienorm te halen, namelijk het aantal begeleiders versus het aantal internen? Welke kwaliteitsverwachtingen waren voor hen minder evident dan voor de grote internaten?

Het ontwerp van decreet voorziet niet in pedagogische begeleiding. De sprekers geven aan dat het misschien toch belangrijk is om daarin te voorzien. De directeur kan op basis van de ORE een eigen team samenstellen, waarin men verschillende profielen kan aantrekken zoals opvoeders, psychologen, orthopedagogen, logopedisten enzovoort. De spreker vraagt of het dan nog nodig is om daar ook nog eens pedagogische begeleiding bij te betrekken. Is een dienst met een directeur, opvoeders en een of twee gespecialiseerde leden niet sterk genoeg om aan de kwaliteitsverwachtingen te voldoen, om in te spelen op de pedagogische begeleiding, op het begeleiden van internen voor en na school met het schoolse werk en op hun algemene ontwikkeling?

Kathleen Krekels merkt op dat veel wordt verwacht van de directeur. Ook het beleidsvoerend vermogen is heel belangrijk. Daarvoor moeten professionaliseringstrajecten

tot stand komen. Hoe schat de onderwijsinspectie het beleidsvoerend vermogen in van de directies waarmee men heeft gesproken? Zijn er grote verschillen? Zijn er wat dat betreft ook verschillen tussen grote en kleine internaten?

Er wordt aangegeven dat er voor de interne en externe communicatie nog groei-marge is. Wat mist men daar voornamelijk in? Zijn daarvoor nog bepaalde kap-stokken nodig voor de directies of de begeleiding?

Kathleen Krekels verwijst naar het besluit van het onderzoek dat de implementatie van het RiK goed moet worden gemonitord. Volgens haar ligt dat sowieso binnen de opdracht van de inspectie. Zijn de sprekers het daarmee eens of verwachten zij daarvoor een extra opdracht?

Aan de veiligheid van de kinderen, een heel belangrijk element, geeft men een dubbele definitie. Enerzijds zijn structuur en voorspelbaarheid heel belangrijk en anderzijds zijn er de lichamelijke en emotionele integriteit. De spreker vraagt hoe men structuur en voorspelbaarheid kan vormgeven. Heeft men zicht op bepaalde gevaren? Moet men op bepaalde prioriteiten focussen om de veiligheid van de kinderen te kunnen garanderen?

Kathleen Krekels gaat vervolgens in op kwaliteitsverwachting 10 over de infra-structuur. In het verleden werd een onderwijsinternaat beschouwd als een aparte entiteit met zijn eigen besognes. De infrastructuur werd vaak meegenomen in de plannen van de school waarmee het verbonden was. Er zijn nog heel grote noden. Kunnen de meeste internaten wel voldoen aan de kwaliteitsvoorwaarden in het RiK? Of moet in de volgende legislatuur in extra budget worden voorzien voor de internaten? Zal de focus vooral moeten liggen op bepaalde aspecten?

Over kwaliteitsverwachting 14, overleg met externen, had het Kinderrechtencom-missariaat een belangrijke opmerking, namelijk wat betreft de betrokkenheid van de internen en de privacy. Het is nodig voor een internaat om bepaalde gegevens te kennen, zeker als kinderen uit de jeugdhulp komen, maar die doorstroming ge-beurt niet altijd voldoende omwille van privacy en dergelijke meer. De interne en zeker de ouders moeten daarin worden erkend. Hoe zal men dat concretiseren? Waar botst men vooral op en wat moet beter gestroomlijnd worden?

1.4. Johan Danen

Johan Danen beperkt zich tot drie belangrijke vragen. Het is van belang dat wordt vertrokken vanuit de kinderrechten. Er is een vertaalslag van gemaakt. Heel wat internaten hebben een verouderde infrastructuur. Hoe kan men de kwaliteitseisen uit het RiK in overeenstemming brengen met de verouderde infrastructuur? Er zijn internaten waar internen met meerdere op een kamer slapen. Wordt dan het recht op privacy niet geschonden, zeker voor kinderen in de puberteit?

Johan Danen heeft ook een vraag over de vorming en de opleidingsbehoeften van di-rectieleden en internaatmedewerkers. De Vlaamse Regering wil inzetten op levenslang leren. Dat is echter een heel moeilijk gegeven, ook in de onderwijscontext. Wat zou volgens de sprekers op dat vlak moeten gebeuren?

Het ontwerp van decreet zet ook in op schaalvergroting. Daar is veel protest tegen. Kunnen kleinere internaten minder voldoen aan de kwaliteitseisen van vandaag dan grote internaten?

1.5. Steve Vandenberghe

Steve Vandenberghe vraagt of er wel voldoende inspecteurs zijn om deze opdracht erbij te nemen. Als er een referentiekader wordt gemaakt, moet men er natuurlijk

ook mee aan de slag gaan. Hij hoort op het werkveld dat de achterstand bij de schooldoorlichtingen groot is. De onderwijsinspectie heeft ook extra opdrachten voor meer steun. Volstaat het huidige korps wel om al deze opdrachten uit te voeren? Als de politiek vraagt dat controles gebeuren, moet men er ook voor zorgen dat er voldoende mensen zijn.

2. Antwoorden van de onderwijsinspectie

Lieven Viaene beantwoordt de strategische vraag over de personele middelen. De onderwijsinspectie heeft de vraag gesteld aan de minister om extra middelen te krijgen om de extra opdracht erbij te nemen. De inspectie heeft nog geen positief antwoord gekregen maar de spreker hoopt dat dat er zal komen. De onderwijsinspectie heeft sinds dit jaar niet alleen de internaten maar ook de ondersteuningsnetwerken als nieuwe recurrente opdracht en men voert ook voor het eerst NAFT-controles uit samen met de Zorginspectie. Het klopt dat de inspectie onder druk staat om de huidige opdrachten allemaal kwaliteitsvol te kunnen uitvoeren, beaamt *Lieven Viaene*. Men haalt de zesjarige cyclus weliswaar niet, maar daar zit de coronacrisis ook voor iets tussen. De spreker is heel blij met de bezorgdheid die door de parlementsleden wordt geuit en onderschrijft dat men eigenlijk bijkomende middelen zou moeten hebben om de opdracht op een kwaliteitsvolle manier uit te voeren.

Bart Maes antwoordt dat er vanuit de try-outs geen indicaties zijn gekomen dat er significante verschillen zijn tussen hoe grote en kleine internaten zich verhouden tot de kwaliteitsverwachtingen. Het was weliswaar geen representatieve steekproef want het ging over een twintigtal internaten, maar ook uit de antwoorden op de vragen bij de impactmeting zijn er geen verschillen naar voren gekomen.

Wat ontbreekt in het regelgevende kader? *Bart Maes* antwoordt dat de onderwijsinspectie het in de inleidende uiteenzetting had over het ontwerp van decreet, dat in de perceptie van de onderwijsinspectie heel sterk op het RiK is gebaseerd. Dat was ook de intentie toen men er samen met de onderwijsverstrekkers aan begon. De onderwijsinspectie zat in de positie dat men ook vrij veel heeft kunnen overleggen met de collega's van het departement die de pen hebben vastgehouden bij het schrijven van het ontwerp van decreet. Men heeft ook een uitvoerbaarheids-toets gemaakt met een aantal inhoudelijke voorstellen. Een aantal daarvan zijn opgepikt. De inspectie merkt dat er tussen het voorontwerp en het ontwerp van decreet een aantal zaken zijn opgenomen. De spreker kan dus niet zomaar zeggen wat er ontbreekt. In grote lijnen herkent de onderwijsinspectie zich vanuit het RiK in het ontwerp van decreet.

In de try-outs en de contacten met internaten heeft men vastgesteld dat er wat betreft infrastructuur werk aan de winkel is, aldus *Bart Maes*. In het RiK staan twee kwaliteitsverwachtingen die verband houden met infrastructuur. Er is gevraagd hoe men de kwaliteitsverwachtingen en de wijze waarop de internaten infrastructureel georganiseerd zijn dichter bij elkaar kan brengen. Men kan niet zeggen dat men daar een aantal miljoenen euro's in moet pompen en dat het dan over een jaar opgelost zal zijn. De inspectie heeft wel een oefening gemaakt met de preventieadviseurs van de onderwijsverstrekkers over welke inspiratie men nog kan bieden in verband met normen over zaken als de grootte van een internaatkamer, de beschikbaarheid van warm en koud stromend water, privacyissues en dergelijke meer. Daar botsten de onderwijsverstrekkers op de haalbaarheid en financierbaarheid.

Bart Maes komt tot de vraag over resultaatsverbintenis versus inspanningsverplichting. In het ontwerp van decreet staat in een van de erkenningsvoorwaarden dat onderwijsinternaten moeten tegemoetkomen aan de kwaliteitsverwachtingen. 'Tegemoetkomen' is volgens de spreker een inspanningsverplichting. Daarover is veel gediscussieerd met de onderwijsverstrekkers naar aanleiding van de totstandkoming van het Referentiekader voor Onderwijskwaliteit. Men zal in het toezichtskader de

internaten niet afrekenen op harde effecten maar over het geheel van de werking van de internaten en hoe men resultaten en effecten kan verklaren vanuit de andere kwaliteitsverwachtingen en processen die men in het RiK kan lezen.

Vervolgens beantwoordt *Lies Hardeman* de vragen over de pedagogische begeleidingsdienst en de concrete vertaalslag die het RiK nog mist. Bij de concrete vertaalslag gaat het over onder andere het taalgebruik. Men leert uit de impactmeting dat men bijvoorbeeld het vakjargon nog meer moet vertalen. Voor internaten en internaatsmedewerkers aan de slag kunnen met een dergelijk kader, is het nodig om tussenstappen te zetten. Uit de focusgroepen heeft men begrepen dat internaatsbeheerders, de toekomstige directeurs, een heel belangrijke rol spelen in het behapbaar maken en vertalen van wat er in de kwaliteitsverwachtingen precies staat. Men koppelt dat graag aan de collega's van de pedagogische begeleidingsdiensten, die ondanks het feit dat daar geen middelen voor zijn, er toch een sterke rol in opnemen. Zij waren ook de partners in de samenwerking en zijn essentieel om een dergelijk kader te vertalen in de praktijk en om aan te geven hoe men daarmee aan de slag kan gaan. De inspectie begreep uit de gesprekken dat de pedagogische begeleidingsdienst mensen bij elkaar brengt en dat in de lerende netwerken tussen de mensen in het veld heel wat expertise uitgewisseld wordt. Dat is bijzonder nuttig als het gaat over het versnellen en gebruikmaken van elkaars expertise.

Lies Hardeman vermeldt in de kantlijn dat een mooi traject werd gelopen met het Kinderrechtencommissariaat. Het KRC was bijzonder ondersteunend in het proces. Een klacht onderzoeken over een kinderrecht is iets anders dan ermee aan de slag gaan in een internaat of een school als het gaat over beleid voeren. Het was bijzonder nuttig en inspirerend om dat traject met hen af te leggen en te zoeken hoe men dat in de internaten een plaats kan geven.

Structuur, bescherming en het garanderen van de fysieke integriteit hebben te maken met veiligheid, aldus de spreker. Men komt wat dat betreft in de praktijk inderdaad bepaalde gevaren tegen. In sommige onderwijsinternaten wordt niet altijd nagedacht over wat de gevolgen zijn van bepaalde straffen en men koppelt daar ook geen beleid aan. Dat leidt soms tot situaties die niet oké zijn en ervoor zorgen dat de kinderrechten onder druk komen te staan. Dan gaat het bijvoorbeeld over de TAVA, de afzonderingsruimtes waar mensen, wellicht goedbedoeld, de kinderrechten soms onder druk zetten. Er is dus nog werk aan de winkel wat betreft bescherming en integriteit. Heel veel internaten leveren goede inspanningen maar men merkt dat het voeren van een beleid om nog meer garanties te bieden zeker een grote leerkans is, voor zover men er op dit moment een zicht op heeft.

Lies Hardeman beantwoordt vervolgens de vraag hoe onderwijsinternaten het recht op onderwijs garanderen. Als men het heeft over kinderen kansen geven, spelen onderwijsinternaten een essentiële rol. Ze zorgen ervoor dat bestaande trajecten voortlopen of ondersteunen dat bepaalde onderwijstrajecten niet stoppen, waardoor kinderen alle kansen krijgen. Daarnaast spelen ze voor heel wat jongeren die een vrij gewoon traject lopen ook een belangrijke rol in de ondersteuning. In Vlaanderen moet men zeker nog stappen zetten als het gaat over gelijke onderwijskansen. Onderwijsinternaten nemen een mooie rol op om het recht op onderwijs te garanderen. Men ziet ook steeds meer flexibiliteit in onderwijsinternaten, die soms sterk gelieerd zijn aan een bepaalde school maar toch uitzonderingen maken voor kinderen die naar een andere school gaan.

Wat betreft kwaliteitsverwachting 14, namelijk dat men wel eens in de problemen komt met privacy in het overleg met internen, ouders en scholen, speelt het CLB een belangrijke rol. Men zou het veld moeten versterken in de rol die het CLB kan opnemen om aan dat probleem tegemoet te komen. Er zijn wel wat mogelijkheden, maar die worden nog niet ten volle benut.

Véronique Biltereyst antwoordt dat bij de bezoeken en de bevragingen een aantal punten naar voren komen waarbij internaten zich niet sterk genoeg voelen om er zelfstandig mee aan de slag te gaan. Een ervan is het omgaan met kinderrechten. Men is daar niet expliciet mee bezig en heeft niet altijd door waar en op welk moment welke kinderrechten in een internaatwerking een plaats innemen. Internaten willen zich daar graag in versterken. Internaten voelen zich niet altijd zeker om de implementatie van het RiK op eigen houtje op te nemen, stappen te zetten in het traject en dat te faseren in de tijd. Daaraan gekoppeld is er de kwaliteitszorg en de vraag hoe men de eigen kwaliteit kan bewaken en versterken. Tot nu toe moest men hier nooit uitdrukkelijk mee bezig zijn. Daarover duiken vragen op.

De doelgroep van de internaten verandert. Het is voor veel internaten in toenemende mate een uitdaging om om te gaan met de specifieke doelgroep die bijzondere kenmerken heeft en soms heel uitdagend is en ze vragen hulp om deze doelgroep te ondersteunen. Men merkt een verschil in beleidsvoerend vermogen bij de beheerders/directeurs. Voor externe ondersteuning van de directeurs is een rol weggelegd voor de pedagogische begeleidingsdienst. Zij zijn met die materie vertrouwd en hebben er expertise in. Directeurs geven aan dat het volgen van professionaliseringstrajecten en nascholingen niet eenvoudig is. Nascholingen gaan overdag door maar internaatmedewerkers werken doorgaans 's avonds en 's nachts.

Bart Maes beantwoordt de vraag over de afstemming met het agentschap Op-groeien. De Zorginspectie maakte deel uit van de stuurgroep bij de totstandkoming van het RiK en was er intens bij betrokken. Over een aantal dossiers die de link leggen tussen Onderwijs en Welzijn zijn er goede contacten met de Zorginspectie.

Voor de nulmeting en het gefaseerd implementeren zijn de plannen nog niet heel concreet, aldus *Bart Maes*. De onderwijsinspectie is ervan overtuigd dat men volgend schooljaar de internaten best nog even gerust laat en de druk niet meteen fel opvoert. Dat geeft de inspectie meteen de kans om volgend jaar meer in te zetten op de vele andere prioriteiten, niet het minst in het leerplichtonderwijs. De concrete vormgeving van een nulmeting of een gedifferentieerde aanpak komt eraan. Daar zal men naar goede gewoonte de internaatsector bij betrekken, om hem op zijn minst te informeren en feedback te vragen in de vorm van een stem in de klankbordgroep.

Lies Hardeman vult aan dat er bijzonder weinig data in omloop zijn over onderwijsinternaten, wat het moeilijk maakt om gedifferentieerd aan de slag te gaan of bepaalde keuzes te maken. Wat betreft het vormingstraject heeft de onderwijsinspectie try-outs uitgevoerd met een twaalfstal collega's en ingezet op interne vorming, onder andere samen met het Kinderrechtencommissariaat. Verder heeft de onderwijsinspectie alle stappen zelf kunnen zetten en meent ze voldoende voorbereid en uitgerust te zijn om de ploeg collega's die in de toekomst naar de onderwijsinternaten gaan, daarop voor te bereiden. Het wordt een boeiende en pittige opdracht want een internaat begrijpen, betekent dat men er aanwezig wanneer de werking er zich afspeelt. Dat is soms samen aan de afwas staan met jongeren die heel wat kunnen vertellen.

3. Replieken van de leden en bijkomende antwoorden

Loes Vandromme merkt op dat de grootte van een internaat nooit een criterium kan zijn voor kwaliteit. Het ontwerp van decreet is wel geschreven vanuit de idee te werken aan schaalvergroting en gelijkgerichtheid. Hoe heeft men dat ervaren bij de try-outbezoeken? Er is immers een heel divers landschap van internaten. Is wat nu voorligt, een goede stap in de juiste richting om de internaten maximaal te ondersteunen?

Johan Danen verwijst naar de hoorzitting over het ontwerp van decreet, waarop kleine internaten hun bezorgdheid hebben geuit over hun toekomst. De geest van het ontwerp van decreet gaat uit van de idee dat er alleen door schaalvergroting betere kwaliteit kan worden geboden, maar de onderwijsinspectie zegt geen indicaties in die richting te hebben. Hoe kan men de bezorgdheid dat kleine internaten te weinig ondersteuning hebben om de werking te garanderen, verzoenen met het kwaliteitsstreven van de inspectie? Heeft men kunnen vaststellen dat ziekteverzuim of de afwezigheid bij personeel grote gevolgen heeft voor de werking van een internaat? Of is dat niet voorgekomen?

Lies Hardeman deelt mee dat een try-out is uitgevoerd in negentien internaten, met een heel diverse context. Sommige internaten zijn autonoom en klein, andere zijn autonoom en groot, andere zijn ingebed in een school en klein, groot of gemiddeld. Men kan geen eenduidig verband vaststellen tussen schaalgrootte en kwaliteit. De inspectie heeft kleine internaten bezocht die goed waren en ook grote internaten die goed waren, maar ook omgekeerd. Met de beperkte steekproef van internaten die men heeft bezocht, kan men moeilijk op deze vraag antwoorden. Ze maakt de kanttekening dat men in de try-outs internaten heeft gezien die zelf gekandideerd hebben om de inspectie op bezoek te krijgen, wat mogelijk een nuancering van de reële situatie is. De onderwijsinspectie stelt vast dat er in de internaten heel hard wordt gewerkt met de middelen die ze hebben. Het ene internaat is al creatiever dan het andere, wat vaak een impact heeft op de uitkomst.

Karolien GROSEMANS,
voorzitter

Arnout COEL
Loes VANDROMME
Jan LAEREMANS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

NAFT	naadloos flexibel traject
ORE	omkaderingsrekeneenheid
RiK	referentiekader voor internaatskwaliteit
TAVA	Totale Afzondering van Aandacht
TiK	Toezichtskader voor Internaatskwaliteit
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad